

datum: 19 november 2025

Standpunt rookvrije omgeving

Samenvatting standpunt

Lokale besturen vinden het hun taak om een rol op te nemen in het preventief gezondheids- en welzijnsbeleid. De VVSG ondersteunt dit door onder meer de charters van Generatie Rookvrij, het Preventieplatform en Gezonde Gemeente te ondertekenen. Een uitbreiding van het rookverbod in de publieke ruimte zal ervoor zorgen dat de burger langer gezonder leeft. Lokale besturen staan 100% achter deze evolutie in de samenleving.

Tegelijkertijd zijn lokale besturen ook verantwoordelijk voor een gezond lokaal economisch weefsel, handhaving en afvalbeleid.

De wet van 22 december 2009, die rookvrije publieke ruimtes regelt en toen een algemeen rookverbod invoerde in voor het publiek toegankelijke gesloten plaatsen, werd in april 2024 een eerste keer aangepast. Ze breidt het rookverbod uit naar bijkomende gesloten ruimtes en ook naar openluchtoplossingen. De wet trad in werking vanaf 31 december 2024, maar lokale besturen stellen tot op vandaag vast dat de vereiste aanpassingen moeilijk uit te voeren zijn.

Intussen treft de federale overheid de **voorbereidingen om dezelfde wet verder uit te breiden**. Het gaat hier vooral

- om een **uitbreiding van het rookverbod naar (horeca)terrassen**
- de **afschaffing van de meeste binnenrookruimtes**
- het **verbieden van asbakken en peukenrecipiënten op plaatsen waar niet meer gerookt mag worden**

De VVSG vraagt

- 1) Een **overgangperiode van minstens een jaar** tussen de publicatie en de uitvoering van de wet
- 2) De uitbreiding van het rookverbod naar de (horeca)terrassen, de afschaffing van de meeste binnenrookruimtes en het verbieden van asbakken en peukenrecipiënten op plaatsen waar niet meer gerookt mag worden, **gelijktijdig te laten ingaan**
- 3) **Duidelijke definities en omschrijvingen** die niet voor interpretatie vatbaar zijn en meer eenduidigheid
- 4) Een **duidelijke en volledige briefing** van de lokale besturen
- 5) Een **pragmatische uitvoering** van de wet
- 6) **Financiële ondersteuning en flankerende maatregelen**
- 7) **Aandacht voor enkele bijzondere situaties**
- 8) Een **centrale communicatie- en sensibiliseringscampagne** en een **website voor verschillende doelgroepen**
- 9) **Aanpassingen door te voeren en betrokken te worden in het verdere proces**

1. De VVSG staat achter het idee van rookvrije omgevingen maar uitvoering moet haalbaar zijn

De VVSG is ervan overtuigd dat lokale besturen een belangrijke rol kunnen spelen in het lokaal (preventief) gezondheids- en welzijnsbeleid en staat achter het idee van rookvrije omgevingen. Dat gaf ze al aan door de charters van Generatie Rookvrij, het Preventieplatform en Gezonde Gemeente te ondertekenen. Een uitbreiding van het rookverbod in de publieke ruimte zal ervoor zorgen dat de burger langer gezonder leeft. Lokale besturen staan 100% achter deze evolutie in de samenleving.

De wet, die rookvrije publieke ruimtes regelt, breidde het rookverbod in **een eerste fase** uit naar zowel bijkomende gesloten ruimtes als openluchtlocaties en is van toepassing sinds 31 december 2024.

- Er mag niet meer gerookt of gevapet worden op verschillende toegankelijke plekken waar veel kinderen komen: speelterreinen, sportterreinen, attractieparken, dierentuinen en kinderboerderijen.
- Er bestaat een rookvrije perimeter van 10 meter aan de in- en uitgangen van scholen, woonzorgcentra, ziekenhuizen, kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en bibliotheken.

Tot op vandaag blijft het voor de lokale besturen moeilijk om deze correct uit te voeren.

Intussen treft de federale overheid de **voorbereidingen om in een tweede fase dezelfde wet verder uit te breiden**. Het gaat hier vooral om

- een uitbreiding van het rookverbod naar **(horeca)terrassen**
- het **afschaffen van de meeste binnenrookruimtes**
- het **verbieden van asbakken en peukenrecipiënten op plaatsen waar niet meer gerookt mag worden**

Daarom stelt de VVSG meerdere vragen.

2. De VVSG vraagt een overgangperiode van minstens een jaar tussen publicatie en uitvoering van de wet

Lokale besturen hebben tijd nodig om de noodzakelijke aanpassingen door te voeren. Veel lokale besturen zijn na bijna een jaar nog niet volledig in regel met de eerste fase van de wet en de tweede fase staat al voor de deur. Dit vraagt **opnieuw inspanningen** van de lokale besturen:

- **Sensibilisering en communicatie** naar de burger en de uitbaters van de betrokken inrichtingen (vnl. horeca)
- **Wegnemen van asbakken en peukenrecipiënten** op plaatsen waar niet meer gerookt mag worden
- **Extra maatregelen om zwerfvuil en overlast** (afval, geluid, ...) te beperken en om hierop een adequaat handhavingsbeleid te kunnen voeren.

De VVSG vraagt een **overgangperiode van minstens een jaar** tussen de publicatie en de uitvoering van de wet

3. De VVSG vraagt om de uitbreiding van het rookverbod naar de (horeca)terrassen, de afschaffing van de meeste binnenrookruimtes en het verbieden van asbakken en peukenrecipiënten op plaatsen waar niet meer gerookt mag worden **gelijktijdig te laten ingaan**

Een gelijktijdige inwerkingtreding vermijdt onnodige verwarring bij de overheid, ondernemers en burgers én zorgt voor meer rust en eenvoud in de uitvoering van dit beleid.

4. De VVSG vraagt duidelijke definities en omschrijvingen die niet voor interpretatie vatbaar zijn en meer eenduidigheid

In het wetsontwerp van de verdere uitbreiding staan **definities en woorden** die voor **interpretatie** vatbaar zijn. Uit de gesprekken met het kabinet van de bevoegde minister en met de FOD Volksgezondheid blijkt duidelijk dat dit kan leiden tot moeilijke situaties op het terrein, waarmee de lokale besturen geconfronteerd zullen worden. Bovendien zullen op basis van het wetsontwerp **verschillende regels gelden voor gelijkaardige situaties**.

- **Definitie terras**

Wat wordt verstaan onder meubilair? Is een toog ook meubilair en spreken we bijgevolg van een terras vanaf het moment dat er een toog staat?

- Andere woorden die voor interpretatie vatbaar zijn:

- **Onmiddellijke nabijheid**

Op vraag van de horecafederaties wordt er geen rookvrije zone van 10 meter gecreëerd rondom terrassen. Maar de vervangende bepaling 'in de onmiddellijke nabijheid daaromheen' is te vaag om toe te passen.

- **Evenement, evenemententerrein, tijdelijk**

Een andere wijziging ten opzichte van de eerste ontwerp teksten is de toevoeging van de mogelijkheid voor lokale besturen om uitzonderingen op het rookverbod op horecaterrassen te voorzien in het kader van tijdelijke evenementen. Op dit moment worden de begrippen evenement, evenemententerrein en tijdelijk onvoldoende gedefinieerd, waardoor er geen sprake is van een duidelijk toepassingsgebied.

De VVSG pleit uitdrukkelijk voor helderheid (bv. wat met een braderie of een wekelijkse markt?) en keurt de idee van een onderscheid tussen tijdelijke en vaste horecaterrassen alvast af.

- Gevaar van **verschillende regels voor gelijkaardige situaties**:

- Café zonder terras: wel roken voor de deur
 - Café met terras: niet roken
 - Café met tijdelijk terras: eventueel wel roken
 - Café met binnenkoer zonder bemeubeling: wel roken

De VVSG vraagt **duidelijke definities en omschrijvingen** die niet voor interpretatie vatbaar zijn en **meer eenduidigheid**.

5. De VVSG vraagt een duidelijke en volledige briefing van de lokale besturen

De aanpassing van de uitbreiding van de wet verloopt in verschillende fasen en vraagt ook aanpassing van andere wetgeving.

Daarom vraagt de VVSG om eens de wet na de tweede fase geland is

- **alle gevolgen** die dit heeft voor lokale besturen, **op te lijsten**
- inclusief de mogelijkheden van **handhaving** en **omgaan met inbreuken**

We vragen om dit te doen aan de hand van een gerichte communicatie naar alle lokale besturen, zowel via een **rechtstreekse brief als via de VVSG**.

6. De VVSG vraagt een pragmatische uitvoering van de wet

6.1. Degelijke en haalbare handhaving

Wetten hebben enkel zin mits een degelijke en haalbare handhaving.

De handhaving van het rookverbod is een kerntaak van de inspectie volksgezondheid

De handhaving door de lokale politie is subsidiair. Ondanks de extra investeringen in inspecteurs bij de FOD volksgezondheid, is er duidelijk een nood aan extra inzet van handhavers van de openbare orde (politie, gemeenschapswachten,...). Maar voor de lokale besturen is dit niet vanzelfsprekend.

- De lokale handhavers worden ingezet voor zaken die meer prioritair zijn.
- Omwille van de huidige financiële situatie op lokaal niveau kan de lokale politie geen prioriteit geven aan het handhaven van het rookverbod

Pragmatische aanpak door verwijzing naar GASwetgeving en aanpassing GASwet

De VVSG vraagt een **pragmatische aanpak van handhaving**. In sommige gevallen betekent de uitbreiding van het rookverbod een volledig plein. Maar dit mag volgens de huidige wetgeving niet op die manier gehandhaafd worden. Want de wet biedt tot op vandaag geen juridische basis voor handhaving buiten de 10-meterzone (eerste fase uitbreiding rookverbod).

Dit kan opgelost worden door:

- Een **verwijzing naar de GASwetgeving in de wet van 22 december 2009** en
- een **aanpassing in de GASwetgeving**

De VVSG

- beklemtoont dat de **handhaving van het rookverbod een kerntaak is van de inspectie volksgezondheid**
- vraagt om **in de wet naar de GASwetgeving te verwijzen** en de **GASwet aan te passen** zodat een pragmatische aanpak mogelijk is

6.2. Specifieke aanpak voor zorginstellingen en flexibelere federale en Vlaamse wetgeving

De VVSG vraagt om **een flexibelere en afgestemde Vlaamse en federale regelgeving voor de zorginstellingen, waaronder de woonzorgcentra**. We dringen aan op een oplossing die aangepast is aan de noden van de bewoners en aan de realiteit van de zorginstelling. Alleen met een afgestemd beleid kunnen we een werkbare en mensgerichte aanpak realiseren.

De **Vlaamse regelgeving verplicht woonzorgcentra** vandaag om **een rookruimte te voorzien als roken op de kamer niet is toegestaan**. **De federale ontwerp teksten blijven zo'n rookruimte mogelijk maken**, maar **verstrengen** wel de eisen. Een ventilatiesysteem volstaat niet meer: woonzorgcentra moeten investeren in een rookafzuigsysteem. Die aanpassing betekent een **aanzienlijke financiële en organisatorische investering**. Tegelijk blijft het onduidelijk of de Vlaamse verplichting om een binnenrookruimte aan te bieden, blijft bestaan. **De VVSG vraagt daarom om deze federale maatregel pas in te voeren wanneer er duidelijkheid is over het Vlaamse beleid en om de verplichting om een binnenrookruimte te voorzien in de WZC op te heffen**.

Zorgvoorzieningen zijn in de **eerste plaats woon- en leefomgevingen**. Bewoners of cliënten wonen er, verblijven er langdurig en gebruiken hun terras of binnentuin zoals mensen dat thuis ook doen. Voor velen is dat de enige plek waar ze zelfstandig naartoe kunnen om buiten te zitten of te roken. Zeker voor wie minder mobiel is, zijn die buitenruimtes belangrijk voor autonomie en levenskwaliteit.

De VVSG vindt dat deze persoonlijke buitenruimtes niet onder dezelfde regels mogen vallen als (horeca)terrassen. Het gaat hier niet om bezoekers of klanten, maar om mensen die in hun eigen leefomgeving wonen. Hun vrijheid om op hun eigen terras of in hun tuin te roken, mag niet zomaar ingeperkt worden.

De VVSG vraagt daarom dat de federale regelgeving duidelijk maakt dat de **buitenruimtes van zorgvoorzieningen**, zoals woonzorgcentra, voorzieningen voor personen met een handicap en andere residentiële zorgvormen, **geen horecaterrassen zijn en dus niet onder het rookverbod vallen**.

De VVSG dringt erop aan dat de **federale en de Vlaamse overheid** hierover dringend in **dialoog** gaan, de **wetgeving afstemmen** en **haalbare oplossingen** zoeken voor deze specifieke situaties.

6.3. De verantwoordelijkheid ligt enkel bij de roker

- Lokale besturen zijn geen voorstander van het systematisch beboeten van uitbaters, organisatoren, verenigingen of instellingen,... als die het nodige gedaan hebben om duidelijk te maken dat er niet gerookt mag worden. Tenslotte hebben zij geen tools in handen om echt te kunnen handhaven. Enkel de roker zelf kan verantwoordelijk gesteld worden en beboet worden als die zich niet aan de regels houdt.
- Het is evenmin duidelijk hoe de verantwoordelijkheid voor het handhaven verdeeld is. Waarvoor zijn lokale besturen juist verantwoordelijk? Vanaf wanneer zijn andere actoren verantwoordelijk?

7. De VVSG vraagt financiële ondersteuning en flankerende maatregelen

Zowel de eerste als de volgende aanpassing van de wetgeving legt aanzienlijke **financiële lasten** bij de lokale besturen.

- Naast **eenmalige uitgaven** voor signalisatie, vergunningen, weghalen of verplaatsen van asbakken en peukenrecipiënten, zijn er **blijvende kosten voor onderhoud en herstellingen**. Voor veel lokale besturen overstijgen deze structurele kosten de beschikbare budgetten.
- Daarnaast zijn de lokale besturen bezorgd over de **effecten** van de bepalingen in het wetsontwerp op de **openbare netheid en de openbare orde**. Rokers zullen zich van het (horeca)terras en de binnenrookruimtes die verboden worden, verplaatsen om te roken. Bijgevolg zullen er in de omgeving van terrassen of horecainrichtingen meer peuken op de grond liggen en is het waarschijnlijk dat er meer geluidsoverlast ontstaat. Zeker voor horecaconcentraties en (binnenstedelijke) nighlife-uitbatingen kan dit tot een onleefbare situatie leiden (zie lager).
- gelet op de **moeilijke financiële situatie van de lokale besturen**, is het alles behalve evident om op deze uitdagingen en opdrachten in te zetten. Voor de lokale besturen gaat het concreet om extra inzet op het vlak van ordehandhaving (inzet van personeel, overdag en zeker ook 's nachts) en op het vlak van zwerfvuilaanpak (voorzien van extra peukenrecipiënten op het openbaar domein, extra veegbeurten). Sowieso zal het **meerendeel van de klachten terechtkomen bij het lokaal bestuur**.

De VVSG vraagt **een financiële compensatie en flankerende maatregelen** voor lokale besturen.

8. De VVSG vraagt aandacht voor enkele bijzondere situaties

De VVSG apprecieert dat er gezocht wordt naar **oplossingen voor tijdelijke evenementen**, maar zoals gezegd **behoeft dit duidelijke regelgeving**. De ontwerptekst schiet op dat stuk voorlopig tekort. De VVSG wil liever geen uitzonderingen voor tijdelijke evenementen als de regelgeving hierover niet duidelijk en eenvoudig toe te passen is.

Daarnaast is er nog de **specifieke problematiek van horecaconcentraties**. Op typische uitgaanslocaties (bv. Oude Markt, Leuven of Corbiestraat, Mol) zal het roken zich voortaan heel geconcentreerd afspelen, al dan niet in de zijstraten. Het hoeft geen betoog dat geluidsoverlast en stank daar makkelijk kan leiden tot een opstoot van klachten van omwonenden.

Tot slot benadrukken we **de vrees voor de economische gevolgen van verschillende inrichtingen**. In de eerste plaats zal deze wetswijziging het einde betekenen van de shishabars, gezien de rookvrije horecaterrassen én het verbod op het inrichten van een rookruimte.

Daarnaast dreigt ook de hele nightlifesector problemen te ondervinden. Het gaat hierbij om nachthorecauitbatingen in brede zin, maar in het bijzonder ook de (binnenstedelijke) dancings en discotheken. Het verbod van de binnenrookruimtes zal wellicht leiden tot meer geluidsoverlast in de onmiddellijke omgeving van deze inrichtingen. Voor steden is het nu al een moeilijke evenwichtsoefening om voor deze sector geschikte locaties te vinden.

9. De VVSG vraagt een centrale communicatie- en sensibiliseringscampagne en een website voor verschillende doelgroepen

Een **gerichte centrale communicatie- en sensibiliseringscampagne voor de burger, professionals en lokale besturen** is cruciaal.

- Een klein jaar nadat de eerste fase in werking trad, is het duidelijk dat de burger niet mee is in het verhaal.
- Maar ook voor zij die langs professionele weg met het rookverbod in contact komen, is er ondersteuning nodig.

Een **centrale campagne** zorgt voor consistentie en voorkomt dat er afzonderlijke campagnes vanuit verschillende hoeken ontstaan.

Daarnaast zou het goed zijn, mocht de overheid een **website** ontwikkelen met materiaal voor **burgers, professionals en lokale besturen** waar ze up-to-date informatie kunnen vinden.

10. De VVSG vraagt om aanpassingen door te voeren en betrokken te worden in het verdere proces

De VVSG vraagt om

- **Het wetsontwerp voor de tweede fase** aan te passen, rekening houdend met bovenstaande opmerkingen
- **De huidige wetgeving die bijna een jaar in voege is, te evalueren en aan te passen** en de lokale besturen tijdig te betrekken
- De lokale besturen bij **een verdere uitbreiding** van de wet te betrekken. Tegelijk vragen de lokale besturen zich af of een gefaseerde uitbreiding de beste optie is om de burger in het verhaal mee te krijgen. De VVSG vraagt om te overwegen de verdere uitbreiding in één beweging af te handelen.